

קללת המלאכה וברכתה

שבת פרק ז משנה ב

(ב) אבות מלאכות ארבעים חסר אַחַת. הַזֹּרֵעַ. וְהַחֹרֵשׁ. וְהַקּוֹצֵר. וְהַמְעַמֵּר. הַדָּשׁ. וְהַזֹּרֵה. הַבוֹרֵר. הַטּוֹחַן. וְהַמְרַקֵּד. וְהַלֵּשׁ. וְהַאֹפֶה. הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר. הַמְלַבֵּן. וְהַמְנַפֵּץ. וְהַצּוֹבֵעוֹ. וְהַטּוֹוֵה. וְהַמְסִיד. וְהַעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתֵי נִירִין. וְהַאֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין. וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר. וְהַמְתִּיר. וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְתַפֵּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַצָּד צְבִי. הַשּׁוֹחֵטוֹ. וְהַמְפְּשִׁיטוֹ. הַמּוֹלְחוֹ וְהַמְעַבֵּד אֶת עוֹרוֹ. וְהַמְחַתְּכוֹ. הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְהַמּוֹחֵק עַל מְנַת לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. הַבּוֹנֵה. וְהַסּוֹתֵר. הַמְּכַבֵּה. וְהַמְּבַעֵר. הַמְּכֶה בְּפִטְיֵשׁ. הַמּוֹצִיא מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת. הָרִי אֵלוֹ אַבּוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת:

גמרא שבת דף עג:

הַזֹּרֵה הַבוֹרֵר וְהַטּוֹחַן וְהַמְרַקֵּד: הַיֵּינוּ זוֹרֵה הַיֵּינוּ בּוֹרֵר הַיֵּינוּ מְרַקֵּד אַבְיֵי וְרַבָּא דַּאֲמַרֵי תְּרוּיְיָהוּ כֹל מִילְתָּא דְהוּיָא בְּמִשְׁכָּן אָף עַל גַּב דַּאיכָא דְדַמְיָא לֵה חֲשִׁיב לֵה וְלִיחֲשַׁב נְמִי כּוֹתֵשׁ אַמְרֵי אַבְיֵי שְׁכָן עֵנִי אוֹכֵל פְּתוּ בְּלֵא כְּתִישָׁה רַבָּא אַמְרֵי רַבִּי הֵיא דַּאֲמַר אַבּוֹת מְלָאכוֹת אַרְבַּעִים חָסֵר אַחַת וְאִי חֲשִׁיב כּוֹתֵשׁ הוּיָא לֵיה אַרְבַּעִים וְלִפּוּק חֲדָא מֵהַנֵּךְ וְלַעֲיִיל כּוֹתֵשׁ אַלָּא מַחוּרְתָּא כְּדַאבְיֵי:

גמרא שבת דף עד:

וְהַלֵּשׁ וְהַאֹפֶה: אַמְרֵי רַב פַּפָּא שְׁבַק תְּנָא דִּידָן בִּישׁוּל סַמְמַנִּין דְּהוּהָ בְּמִשְׁכָּן וְנִקְטָא אוֹפֶה? תְּנָא דִּידָן סִידוּרָא דַּפְתָּ נִקְטָא.

ברכות דף נח:

בֵּן זֹמָא רָאָה אוֹכְלוּסָא עַל גַּב מַעְלָה בְּהַר הַבַּיִת אַמְרֵי בְּרוּךְ חֲכַם הַרְזִים וּבְרוּךְ שְׁבָרָא כֹל אֵלוֹ לְשִׁמְשָׁנִי הוּא הֵיָּה אוֹמֵר כַּמָּה יִגְיַעוֹת יִגַּע אָדָם הָרֵאשׁוֹן עַד שְׁמַצָּא פֶת לֵאכּוֹל חֵרֶשׁ זֹרַע וְקֶצֶר וְעַמֵּר וְדֵשׁ זֹרָה וּבְרַר וְטַחֵן וְהִרְקִיד וְלֵשׁ וְאִפְּהָ וְאַחַר כֵּךְ אַכֵּל וְאֵנִי מִשְׁכִּים וּמוֹצָא כֹל אֵלוֹ מִתּוֹקֵינִן לִפְנֵי וְכַמָּה יִגְיַעוֹת יִגַּע אָדָם הָרֵאשׁוֹן עַד שְׁמַצָּא בְּגַד לְלַבוּשׁ גִּזְזוֹ וְלִבָּן וְנִפְץ וְטוּהָ וְאַרְגָּ וְאַחַר כֵּךְ מִצָּא בְּגַד לְלַבוּשׁ וְאֵנִי מִשְׁכִּים וּמוֹצָא כֹל אֵלוֹ מִתּוֹקֵינִים לִפְנֵי כֹל אוֹמוֹת שׁוֹקֵדוֹת וּבְאוֹת לִפְתַּח בֵּיתִי וְאֵנִי מִשְׁכִּים וּמוֹצָא כֹל אֵלוֹ לִפְנֵי.

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף י עמוד א

מִשְׁנָה. הֵיתֵר נְדָרִים פּוֹרְחִין בְּאוּיר וְאִין לְהֵם עַל מַה שִּׁיִּסְמְכוּ. הַלְכוֹת שַׁבַּת חֲגִיגוֹת וְהַמְעִילוֹת - הָרִי הֵם כְּהַרְרִים הַתְּלוּיִן בְּשַׁעְרָה, שְׁהֵן מְקַרָּא מוֹעֵט וְהַלְכוֹת מְרוֹבוֹת. הַדִּינִין וְהַעֲבוּדוֹת, הַטְּהָרוֹת וְהַטְּמָאוֹת, וְעִרְיוֹת - יֵשׁ לְהֵן עַל מַה שִּׁיִּסְמְכוּ, וְהֵן הֵן גּוֹפֵי תוֹרָה. גְּמָרָא: ...הַלְכוֹת שַׁבַּת - מֵיִכְתֵּב כְּתִיבָן! - לֹא צְרִיכָא, לְכַדְרְבֵי אַבָּא. דַּאֲמַר רַבִּי אַבָּא: הַחוֹפֵר גּוֹמָא בְּשַׁבַּת וְאִין צְרִיךְ אַלָּא לַעֲפֵרָה - פְּטוּר עֲלֵיהָ. - כַּמָּאן, כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דַּאֲמַר: מְלָאכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְגוֹפָה פְּטוּר עֲלֵיהָ. - אִפְּלוֹ תִימָא לְרַבִּי יְהוּדָה, הַתָּם - מִתְּקוֹן, הַכָּא - מִקְּלֶקֶל הוּא. מַאי כְּהַרְרִין הַתְּלוּיִן בְּשַׁעְרָה? מְלָאכְתָּא מַחֲשַׁבְתָּא אִסְרָה תוֹרָה, וּמְלָאכְתָּא מַחֲשַׁבְתָּא לֹא כְּתִיבָא.

עולת ראיה ח"ב עמ' מז

"תניא רבי אומר דברים, הדברים, אלה הדברים, אלה ל"ט מלאכות שנאמרו למשה בסיני" (שבת צז:). המלאכות בכללן באות מתוך פרוודו של עולם, במצבן שהן עומדות, כל זמן שמלאכת ד' העליונה עדיין לא נתגלתה עלינו בכל כבודה והדרה. אור השבת בא להודיע את קדושת האחדות העליונה, המופעת בעולמי עד, מראשית ועד אחרית כל, מכח זיו העליון של אל חי ברוך הוא. למעלה מכל דברים וענינים בכלל מנשאת אותנו קדושת האחדות האלהית הנפלאה, אשר כל לב ובשר אליה תערוג בצמאון אין קץ, "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי". וביותר מכל תרוממנו סלה, מעל הצד השטחי והמגולה שבדברים, מצד החלש והמתנוון לעינים, הכהות, שההכרות השקריות הן הפועלות על ידן את פעולותיהן, עד אשר יבא יום ויגלה אור האמת, ולא יכנף עוד מורד, ולא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולגנה הירח לא יאיר לך, כי ד' יהיה לך לאור עולם, ושלמו ימי אבלך". וק"ו שהפרוד של הדברים, ערכם הניתק מעל הכל, שהוא מכון של כל עמל ויגיעת בשר, שהוא צריך להתעלם מאור קדושת השבת, המופיעה ביקרת כבודה. רק דברים, בסתם, והדברים בגילויים, ואלה הדברים במספרם ופרטיותיהם, נגאלו בתור הכנה לעילוי העולם העתידי לבא, בהתרוממותם של כל ההוייות למקורן, ובאיחודם של כל הנפרדים במקור אחדותם, ע"י מעשה המשכן, שגדול יום הקמתו כיום שנבראו בו שמים וארץ. ועל כן מקושרים הם הענינים ודברים הדברים, אלה הדברים אשר נאמרו במעשה המשכן, שם גנוזים הם ערכיהם הפנימיים של ל"ט המלאכות שנאמרו למשה בסיני, שיתעלו ע"י ראשית קדושת המשכן לאחרית יום שכולו שבת ע"י קדושת השבת בישראל לדורותם. קדושת השבת, הממלאה את כל עולמים ומחדשת מאור הפנים של היקום כולו, ההולכת ושוטפת מנחל עליון, נחל העדנים של יום שכולו שבת, ובאה ומבריקה בזוהר אור יקרתה על נשמת כל חי, מתחדשת היא בקדושת הקודש והמקדש ביתר שאת. ותוכן קודש עליון מתמלא ברז מוספי שבת קודש.

וראו - מי ברא אלה...

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מט עמוד ב

הדור יתבי וקמביעיא להו: הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי? אמר להו רבי חנינא בר חמא: כנגד עבודות המשכן. אמר להו רבי יונתן ברבי אלעזר כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא: כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה - ארבעים חסר אחת. בעי רב יוסף: +בראשית לט+ ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא, או לא? - אמר ליה אביי: וליתי ספר תורה ולימני! מי לא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא זזו משם, עד שהביאו ספר תורה ומנאו. אמר ליה: כי קא מספקא לי - משום דכתיב +שמות לו+ והמלאכה היתה דים ממנינא הוא, והא - כמאן דאמר לעשות צרכיו נכנס, או דילמא: ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממנינא הוא, והאי והמלאכה היתה דים - הכי קאמר: דשלים ליה עבידתא? תיקו. תניא כמאן דאמר כנגד עבודות המשכן, דתניא: אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן, הם זרעו - ואתם לא תזרעו, הם קצרו - ואתם לא תקצרו, הם העלו את הקרשים מקרקע לעגלה - ואתם לא תכניסו מרשות הרבים לרשות היחיד.

ירושלמי שבת פרק ז הלכה ב

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת מניין לאבות מלאכות מן התורה ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן כנגד ארבעים חסר אחת מלאכה שכתוב בתורה. בעון קומי רב אחא כל הן דכתיב מלאכות שתיים. א"ר שייך אשגרת עיינה דרבי אחא בכל אורייתא ולא אשכח כתיב דא מילתא בעיא דא מילתא ויבוא הביתה לעשות מלאכתו מנהון. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה מנהון. תני רבי שמעון בן יוחאי ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך לא תעשה מלאכה. הרי זה בא להשלים ארבעים חסר אחת מלאכות שכתוב בתורה. רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי שמואל בר נחמני כנגד ארבעים חסר אחת פעם שכתוב במשכן עבודה ומלאכה. א"ר יוסי בן חנינא זה הדבר אין כתיב כאן אלא אלה הדברים דבר דברי דברים מיכן לאבות ולתולדות. רבי חנינא דצפורין בשם ר' אבהו אלי"ף חד. למ"ד תלתין. ה"א חמשה. דבר חד. ודברים תרים. מיכן לארבעים חסר אחת מלאכות שכתוב בתורה. רבנן דקיסרין אמרין מן אתרה לא חסרה כלום. אלי"ף חד. למ"ד תלתין. ח' תמניא. לא מתמנעין רבנן דרשין בין ה"א לחי"י. רבי יוחנן ור"ש בן לקיש עבדין הוויי בהדא פירקא תלת שנין ופלוג. אפקון מיניה ארבעין חסר אחת תולדות על כל חדא וחדא.

שמות רבה (וילנא) פרשת פקודי פרשה נא

אמר הקב"ה לישראל בשעה שעשיתם את העגל הכעסתם אותי באלה אלהיך, עכשו שעשיתם המשכן באלה אני מתרצה לכם הוי אלה פקודי המשכן, אמר הקב"ה לישראל בעוה"ז באלה נתרציתי לכם וכן לעתיד לבא שנאמר (ישעיה מט) הנה אלה מרחוק יבאו והנה אלה מצפון ומים ואלה מארץ סיני, ואומר (שם /ישעיהו/ ס) מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארבותיהם.

מדרש אגדה (בובר) שמות פרק לה

תבוא אמירת זה הדבר (פסוק ד'), ותכפר על אמירת כי זה משה האיש (שם לב א'), תבוא אלה הדברים, ותכפר על אמירת אלה אלהיך ישראל (שם שם ד'). תבוא נתינת הזהב התנופה, ותכפר על נתינת זהב העגל.

זוהר - הקדמה דף א עמוד ב, ודף ב עמוד א

ר' אלעזר פתח (ישעיה מ"ו) שאו (ד' ל' א) מרום עיניכם וראו מי ברא אלה... ותמן תנדעון דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה, ברא אלה, ומאן איהו, מ"י... אמר ר"ש אלעזר בני פסוק מילך ויתגלי סתימא דרנא עלאה דבני עלמא לא ידעין, שתיק רבי אלעזר, בכה רב שמעון וקאים רגעה (נ"א שעתא) חדא, א"ר שמעון אלעזר מאי אלה, אי תימא ככביא ומזלי הא אתחזן תמן תדיר, ובמ"ה אתבריאו כמה דאת אמר (תהלים ל"ג) בדבר י"י שמים נעשו, אי על מלין סתימין לא לכתוב אלה דהא אתגלייא איהו, אלא רזא דא לא אתגליא בר יומא חד דהוינא על כפי ימא ואתא אליה"ו ואמר לי ר' ידעת מה הוא מי ברא אלה... א"ל ר' מלה סתימא הוה קמי קודשא בריך הוא וגלי במתיבתא עלאה ודא הוא, בשעתא דסתימא דכל סתימין בעא לאתגלייא עבד ברישא נקודה (להלן ט"ו א, משפטים ק"ה א, ט"ב, שמות רכ"ו ב, רכ"ח א) חדא ודא סליק למהוי מחשבה צייר בה כל ציורין חקק בה כל גליפין ואגליף גו בוצינא קדישא סתימא גליפו דחד ציורא סתימא קדש קדישין בניינא עמיקא דנפק מגו מחשבה ואקרי מ"י שירותא (נ"א ראשיתא) לבנינא, קיימא ולא קיימא, עמיק וסתים בשמא, לא אקרי אלא מ"י בעא לאתגלייא ולאתקרי בשמא (דא) ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא אלה וסליק אלי"ה בשמא, אתחברון אתוון אלין באלין ואשתלים בשמא אלהים ועד לא ברא אלה לא סליק בשמא אלהים, ואינון דחבו בעגלא על רזא דנא אמרו (שמות ל"ב) אלה אלהיך ישראל, וכמה דאשתתף מ"י באלה הכי הוא שמא דאשתתף תדיר, וברזא דא אתקיים עלמא, ופרח אליהו ולא חמינא ליה, ומניה ידענא מלה דאוקימנא על רזא וסתרא דילה, אתא רבי אלעזר וכלהו חברייא ואשתטחו קמיה בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא - די.